

Til utenrikskomiteens medlemmer

Deres ref.:

Vår ref.:
517/517/02 RAH

Dato:
16. mai 2002

Stortingsmelding 27 (2001-2002) om EØS-samarbeidet

I anledning behandlingen av Regjeringens stortingsmelding om EØS-samarbeidet 1994-2001, ønsker Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund – YS å meddele noen synspunkter vi mener kan være nyttige for Utenrikskomiteens medlemmer å ta med seg. I forkant av meldingen har YS kommet med innspill hvor vi har vurdert EØS-avtalens betydning og funksjon, samt at vi har kommet med noen oppfordringer til Regjeringen.

YS mener at EØS-avtalen har hatt en viktig betydning for Norges forhold til EU. Den er et godt rammeverk for det økonomiske samarbeidet og en god plattform for dialog med EU. Avtalen har stort sett fungert etter hensikten og var et svar på behovene vi hadde i 1992. Samarbeidet med EU har også fungert bra, men det har hele tiden vært et gjennomgående problem at det er mangel på politisk innflytelse fra Norges og EFTAs side.

EU har de senere årene utviklet seg på en rekke områder som ikke dekkes av EØS-avtalen, men som har stor betydning for det norske samfunn. Dette ser YS som bekymringsfullt og det stiller EØS-samarbeidet ovenfor store utfordringer. Innføringen av EURO i foreløpig 12 land, utvidelsen av EU til 25 land med ca. 475 millioner innbyggere, Lisboa-strategien, og nye styringsmetoder som innebærer et åpnere EU, med mindre vekt på regelstyring og mer vekt på målstyring er forhold som i stor grad vil påvirke EØS-avtalens rammevilkår.

I tillegg til nevnte forhold er EØS/EFTA-pilaren redusert etter avtaleinngåelse. Det skjeve styrkeforholdet vil bli ytterligere forsterket når EUs utvidelse er et faktum.

EUs utvidelse medfører at også EØS-området utvides. YS mener at det er viktig at det arbeides for en mest mulig parallell utvidelse og ser det som positivt at det indre arbeidsmarkedet utvides. At Norges frihandelsavtale med søkerlandene bortfaller når disse blir medlemmer av EU, forsterker behovet for mest mulig parallell utvidelse og at EØS-avtalen også gjelder for disse landene.

I dag er kunnskapen om EØS i EU relativt liten, i beste fall varierende. Man kan regne med at den er enda mer begrenset i søkerlandene. Dette stiller alle norske aktører og spesielt myndighetene ovenfor store utfordringer. Norge må øke sin synlighet ovenfor søkerlandene. Dette krever ressurser.

Det kan her nevnes at EFTAs Konsultative Komité i november/desember vil avholde en konferanse hvor arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene i søkerlandene inviteres. Konferansen vil særlig fokusere på arbeidsmarkedspolitik og personers fri bevegelse. Det er også i norsk interesse at søkerlandene snarest mulig blir stabile EU land med regelverk på linje med resten av Europa.

EØS-landene vedtok for kort tid siden en handlingsplan knyttet opp mot Lisboa-strategien, som da følger hovedprinsippene i EUs strategier for det indre marked, bærekraftig utvikling og den europeiske sosiale agenda, hvor sistnevnte inkluderer den sosiale dialogen.

Den sosiale dialogen gir norske arbeidslivsorganisasjoner en unik mulighet til å holde seg orientert om utviklingen av EUs arbeidslivspolitik. Aktiv deltagelse fra norsk side kan også gi mulighet til påvirkning. Begge disse aspektene er viktig for et land som ikke er medlem av EU, men som likevel må innrette seg etter EUs beslutninger. Norske myndigheter har ikke en tilsvarende adgang til EUs interne prosesser.

Det faktum at en rekke norske frivillige organisasjoner har sterk tilstedeværelse i Brussel, noen med eget kontor, har etter YS' syn én stor svakhet. Så lenge myndighetene hjemme ikke tar initiativ til å koordinere innspill gjennom de ulike kanalene som eksisterer, kan man oppleve at organisasjoner lobber for egne og tidvis motstridende interesser. 7

I de siste månedene er den sosiale dialog tilført nye elementer som har sammenheng med strategiene som ble lagt under Lisboa-møtet. Det ble foreslått en rekke konkrete tiltak som skal sikre sysselsetting, konkurransekraft og sosial utjevning. Arbeidslivets parter ble gitt en sentral plass i utformingen av politikken og gjennomføringen av denne.

Det at mange av prosessene er forankret i Amsterdam-traktaten og dermed ikke omfattes av EØS-avtalen er en utfordring for EFTA. Arbeidslivsrepresentanter fra EFTA opplever også en stigende marginalisering. De inviteres ikke i like stor grad til EU-arenaer hvor politikken utformes. Det er grunn til å regne med at fora av denne typen eksempelvis konferanser og arbeidsgrupper, blir hyppigere etter hvert som partene involveres stadig mer i utformingen av politikken.

Dette må norske myndigheter ta på alvor og søke å finne frem til mekanismer som sikrer EFTA-deltakelse også i disse politiske prosessene. Det vil være av stor betydning om norske myndigheter arbeider for å forankre den sosiale dialogen i EØS-avtalen, både den sentrale og på sektornivå. Det vil sikre fortsatt norsk deltagelse i viktige europeiske prosesser av stor betydning for vårt arbeidsliv.

Paradoksalt er det at et resultat av prosessene for et mer åpent og inkluderende EU kan bli at norske aktører får stadig mindre mulighet til å påvirke beslutningene som også vil gjelde norske forhold. Det er stor grunn til å regne med at Norges mulighet til å delta i beslutningsprosessene via EØS-avtalen vil avta.

Avslutningsvis vil YS komme med noen oppfordringer:

- ✓ Det bør utarbeides en handlingsplan for hvordan Norge best mulig kan utnytte de påvirkningsmulighetene som eksisterer gjennom EØS-avtalen
- ✓ Det bør utarbeides en plan for bedre informasjon om innholdet i, og betydningen av EØS-avtalen nasjonalt, og om avtalens eksistens og betydning overfor miljøer i EU og søkerlandene.
- ✓ Det må klargjøres om Norge deler de målsettingene EU har nedfelt i Lisboa-strategien. Dernest må det vurderes hvordan en skal gjennomføre eventuelle fremtidige tiltak.

- ✓ Arbeidslivets parter bør integreres bedre i den nasjonale oppfølgingen av Lisboa-prosessen.
- ✓ Mest mulig parallellitet mellom EUs og EØS-utvidelse, hvor målet er mest mulig homogenitet i hele EØS-området.
- ✓ Det bør i større grad gis støtte til arbeidslivets organisasjoners arbeid i EU og EFTA-systemet. Vi mener at organisasjonenes aktiviteter på dette området er et viktig supplement til politikeres og forvaltningens aktivitet og engasjement.
- ✓ Meldingen refererer til rammenotater som i dag er interne arbeidsdokumenter for forvaltningen. Samtidig peker meldingen og regjeringens europapolitiske plattform på at det bør bli bedre samarbeid mellom regjeringen og arbeidslivets parter. Vi foreslår derfor at rammenotatene blir gjort tilgjengelige for arbeidslivets parter. Vi har andre kanaler og spisskompetanse – i det minste på områder som berører partenes felter.
- ✓ Det svært viktig å styrke dialogen mellom Regjeringen og arbeidslivets parter. Vi foreslår derfor at det tas initiativ til mer hyppig og regelmessig dialog mellom Regjeringen og arbeidslivets parter både på politisk og ekspertnivå for eksempel i form av referansegruppe for arbeidslivets parter.
- ✓ Kjernen i meldingen slik vi oppfatter det er kapitlet om "forvaltning av EØS-avtalen". En svakhet ved meldingen er at den ikke nevner rundskriv 97/1259 om "Regjeringens og departementenes arbeid med EØS-saker". Rundskrivet inneholder gode rutiner og det har tidligere vært gitt signaler om at rundskrivet skulle revideres. Dersom det ikke er gjort bør det følges opp slik at rutinene revitaliseres og strammes opp.
- ✓ For å styrke dialogen og nettverksbyggingen i Europa bør det øremerkes midler i statsbudsjettet til ekspertstillinger i Kommisjonen. Det har vært problemer med at Norge (EFTA) takker nei til ekspertstillinger fordi fagdepartementene ikke har satt av midler til å sende ned fagfolk.

Stortinget bør på sin side også bli mer aktiv i sin dialog med Europaparlamentet. Det er lov til å snakke med parlamentarikerne ved siden av de halvårlige møtene. Med Amsterdamtraktaten har parlamentet fått større innflytelse enn tidligere – dermed er det blitt en viktig aktør å forholde seg til.

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS

Randi Bjørgen
YS-leder